

Kyzikos 2018-2021 Yılı Çalışmalarında Ele Geçen Geç Dönem Pişirme Kapları

Late Period Cooking Vessels Recovered in the Kyzikos Excavations (2018-2021)

Ayşe ERDEM

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü, Erzurum, Türkiye
Department of Archaeology, Faculty of
Letters, Atatürk University, Erzurum,
Türkiye
arkeonar08@gmail.com

Korkmaz MERAL

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü, Erzurum, Türkiye
Department of Archaeology, Faculty of
Letters, Atatürk University, Erzurum,
Türkiye
kmeral@atauni.edu.tr

Bu çalışma "Kyzikos Hadrian Tapınağı ve Nekropolis Üzerindeki Mimari Alanda Çıkarılan Roma Seramiklerinin Değerlendirilmesi" adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

This study is derived from the doctoral dissertation titled "Evaluation of Roman Ceramics Excavated in the Architectural Area of the Hadrian Temple and Necropolis of Kyzikos."

Öz

Antik Dönem'de Mysia Bölgesi içerisinde önemli bir kent olan Kyzikos, günümüzde Balıkesir ili Erdek ilçesinin Düzler mahallesinde yer almaktadır. Makalenin konusunu 2018-2021 yılları arasında Kyzikos'ta ele geçen Geç Roma Dönemi'ne ait 30 adet pişirme kabı oluşturmaktadır. Bu kapların bir kısmı Hadrian Tapınağı'nın batısında yer alan ek yapıdan bir kısmı ise nekropoldeki mimari yapılardan ele geçmiştir. İki farklı alandan çıkarılan kapların form dağılımı, hangi formunun ağırlıkta olduğu ve mekanlara göre dağılımı incelenmiştir. İncelenen pişirme kapları içerisinde çömlek, güveç, tava ve tencere gibi farklı formların olduğu belirlenmiştir. Kaplar kentin yemek kültürü hakkında bilgi vermeleri ve kentte ki seramik üretiminin varlığına işaret etmeleri bakımından önemli buluntulardır. Herhangi bir stratigrafi vermedikleri için analogi yöntemi kullanılarak tarihlendirilmiştir. Kapların en erken örnekleri MS 3. yüzyıllara en geç örnekleri ise MS 7. yüzyıllara tarihlenmektedir. Kyzikos pişirme kapları, tapınak etrafında ve nekropol üzerinde Geç Roma Dönemi'nde aktif bir yaşamın olduğunu göstermeleri açısından önemli buluntu gruplarındandır.

Anahtar Kelimeler: Kyzikos, Seramik, Pişirme Kabı, Geç Roma

Abstract

Kyzikos, an important city in the region of Mysia during the Ancient Period, is located in the Düzler neighborhood of the Erdek district in Balıkesir province. The subject of this article is 30 cooking vessels from the Late Roman Period recovered in Kyzikos between 2018 and 2021. Some of these vessels were recovered from the additional building located to the west of the Temple of Hadrian, while others were recovered from the architectural structures in the necropolis. The form distribution of the vessels recovered from two different areas, the predominant form and their distribution according to the places were analyzed. It was determined that there are different forms such as pots, casseroles, pans and pots among the cooking vessels analyzed. The vessels are important finds in terms of providing information about the food culture of the city. Since they do not provide any stratigraphy, they were dated using the analogy method. The earliest examples are dated to the 3rd century AD and the latest to the 7th century AD. The Kyzikos cooking pots are important finds in terms of showing that there was an active life around the temple and in the necropolis during the Late Roman Period.

Keywords: Kyzikos, Ceramic, Cooking Vessel, Late Roman

Geliş Tarihi/Received 21.03.2025
Revizyon Tarihi/Revision 17.05.2025
Kabul Tarihi/Accepted 22.05.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 29.12.2025

Atıf:

Erdem, A., & Meral, K. (2025). Kyzikos 2018–2021 yılı çalışmalarında ele geçen geç dönem pişirme kapları. Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 75, 217–229.

Cite this article:

Erdem, A., & Meral, K. (2025). Kyzikos 2018–2021 yılı çalışmalarında ele geçen geç dönem pişirme kapları. Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 75, 217–229.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial
4.0 International License.

Giriş

Mysia Bölgesi'nin önemli kentlerinden biri olan Kyzikos'ta (Aristeides, XXXVII, 6vd; Ertüzün, 1998, s. 2; Koçhan, 2011, s. 11; Meral, 2012, s. 25; Meral ve Yavuz, 2017, s. 550; Munro ve Arthur, 1987, s. 158; Plinius, V. 40; Strabon, XII.8.11; Umar, 2006, s. 210) Hadrian Tapınağı ve nekropolis olmak üzere iki farklı sektörde ele geçen pişirme kapları bu çalışmada yeniden ele alınmıştır. Marmara Denizi kıyısında, Kapıdağ Yarımadası'nın ana kara ile birleştiği noktada, Miletos'un kolonisi olarak kurulan Kyzikos kenti kazı çalışmaları, kent ve bölge için önem arz etmektedir (Aydın Çakmak, 2022, s. 4; Gündoğdu, 2023, s. 18; Has, 2019, s. 3; Meral ve Has, 2017, s. 105; Tercanlıoğlu, 2020, s. 3). Bu kazı çalışmaları sırasında ele geçen 30 adet pişirme kabı çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. İncelenen kaplar içerisinde çömlek, güveç, tava ve tencere olmak üzere dört farklı form yer almaktadır.

Yöntem

Makalede yer alan pişirme kap parçalarının 13 tanesi 2018 yılı nekropolis çalışmalarında, 17 adet parça ise 2021 yılında Hadrian Tapınağı'nın batısında ortaya çıkan geç dönem yapı kalıntısı etrafında ele geçmiştir. İncelenen seramikler içerisinde çömlek, güveç, tava ve tencere formları tespit edilmiştir. Kapların ortak özelliği kireç ve taşçık katkısının yoğun olmasıdır. Bu katkıların miktarı kaplara göre farklılık göstermektedir. Günlük kullanımda çok fazla yeri olan formların dönemin moda anlayışına göre ufak değişikliklerle sürekliliği söz konusudur. Benzerleriyle form tespiti yapılabilen bu günlük kullanım kaplarının ithal edilen seramikler yanında yerel üretimleriyle de karşılaştırılması mümkündür.

Oldukça yoğun bir tahribat gördüğü için Kyzikos kentinde ele geçen seramik buluntuların çoğu herhangi bir stratigrafi vermemektedir (Eker, 2024, s. 113; Erdem, 2023b, s. 10; Meral ve Eker, 2013, s. 341). Bunun için seramikler, analogi yöntemiyle tanımlanmış ve tarihlendirilmiştir. Pişirme kaplarının da herhangi bir stratigrafi vermemesi bu kapları tarihlendirmede beraber bulunduğu diğer seramik buluntularında göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılmıştır. Bunun yanında kapların bu iki alanda nasıl ele geçtiği ve nerede bulunduklarına dair kısa bilgiler verilmiştir. Çömlek, güveç, tava ve tencere formları ayrı başlıklar altında anlatılmış ve Kyzikos pişirme kapları bu başlıklar altında formlarına göre tek tek incelenerek kendi içerisinde karşılaştırılmaları ve tanımlamaları yapılmıştır. Ayrıca pişirme kaplarının ölçüleri, renkleri gibi tüm teknik özellikler ve referans örnekleri katalog kısmında verilmiştir.

Kyzikos kentinin kuzeybatısında yer alan nekropolis 2017 ve 2018 yıllarında yapılan kazı çalışmaları sırasında birbiriyle keşilen duvarlar ortaya çıkarılmıştır. Bu duvarlar MS 2. yüzyıla tarihlenen mezarların üzerine inşa edilen yapı kalıntılarıdır (Koçhan ve Meral, 2019, s. 990). Alanda farklı seviyelerde çeşitli mezar tiplerinin yanında çok sayıda ve farklı döneme ait seramik parçaları bulunmuştur (Erdem, 2023b, s. 15; Koçhan ve Meral, 2019, s. 548). Çalışmamızın konusunu oluşturan pişirme kapları da dağınık bir şekilde ele geçmiştir. Nekropolis buluntusu olmalarına rağmen hiçbirisi mezar içerisinden çıkmamıştır. Çoğunluğu çömleklerden oluşan pişirme kapları içerisinde MS 3. - 7. yüzyıla tarihlenen örnekler olduğu tespit edilmiştir.

2021 kazı sezonunda kuzey batıya doğru devam eden çalışmalar sırasında tapınağa tamamen bitişik olmayan bir yapı kalıntısı ortaya çıkarılmıştır (Koçhan vd., 2021, s. 267). Henüz işlevi bilinmeyen yapıda tapınağın merdivenlerine ait devşirme taşların kullanıldığı görülmüştür. Yapı açığa çıkarılırken ele geçen çeşitli pişirme kaplarının yanında amphora, Geç Roma Kırmızı Astarlı seramik grubuna ait çok sayıda seramik ve diğer eserler de ortaya çıkmıştır (Erdem, 2023 b, s. 11; Koçhan vd., 2021, s. 267). Genellikle yapının etrafından ele geçen pişirme kapları içerisinde güveç ve tava formunun yoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir.

Kyzikos Pişirme Kapları

Çeşitli yemeklerin pişirilmesi için farklı formlarda üretilen pişirme kapları "Cooking Ware" olarak adlandırılmaktadır (Ergürer, 2012, s. 221; Kavaz Kındıgılı, 2017, s. 78). Günlük kullanım için Antik Dönemlerden beri kullanılan pişirme kapları uzun yıllar çok değişikliğe uğramadan kullanım görmüştür (Karabıçak, 2017, s. 44; Sözel, 2023, s. 85). Doğrudan ateşle temas eden bu kaplar hem ısıya dayanıklı olmaları hem de ısıyı iyi bir şekilde iletmeleri için taş, kireç ve kum gibi çeşitli katkı maddeleri kullanılarak ısıya karşı dayanıklılığı artırılmış ve sızdırmaların önüne geçilmiştir (Amyx, 1958, s. 212; Hayes, 1997, s. 76; Tekocak, 2006, s. 52). Kullanım amaçlarına göre şekillenen çömlekler, güveçler, tavalar ve tencereler pişirme kaplarının en temel formlarını oluşturmaktadır (Sözel, 2023, s. 85). Genellikle ihtiyaca yönelik üretilen pişirme kapları farklı bölgeler ve kentlerde üretilmiş olmalarına rağmen birbirleriyle benzerlik göstermektedir (Karabıçak, 2017, s. 44). Belirli bir atölye tespit edilememiş olsa da Akdeniz'den Adriyatik'e kadar çok geniş bir coğrafyada yayılım gösteren pişirme kaplarının kökeninin Ege kıyıları, özellikle de üretim yerinin Phokaia gibi merkezler olduğu düşünülmektedir (Hayes, 1983, s. 105; Özyiğit, 1991, 102; Istenic ve Schneider, 2000, s. 343).

Çömlekler

Antik dönemde "kythra" olarak da bilinen çömlekler farklı form tipleriyle uzun süre kullanılmıştır. Ağız ve dudak profilleri

değişkenlik gösterse de genel olarak oval gövde yapısına sahiptirler (Robinson 1987, s. 224). Değişkenlik gösteren dudak yapılarına rağmen ağız kısımları genellikle dışa açılır. Tencere veya saklama kabı olarak kullanılan çömlekler çorba, haşlama pişirmek için ve su ısıtmak için kullanılmaktadır (Fırat, 2011, s. 66; Hayes, 1997, 76, Fig. 31, No.7). Ayrıca balıkların, çeşitli sosların ve salamura zeytinlerin depolanması için de tercih edilmektedirler (Sparkes, 1962, s. 124). Bir liman kenti olan Kyzikos'ta balık tüketiminin olması çok doğaldır. Ayrıca zeytin üretiminin olduğuna dair buluntuların varlığı (Koçhan, 2011, s. 160) Kyzikos'ta çömleklerin yoğunlukta ele geçen pişirme kaplarından olması balık ve zeytin tüketiminde kullanılmış olabileceklerini düşündürmektedir.

Çalışmada yer alan 14 çömlek parçasının 10 tanesi necropolisten 4 tanesi tapınak da ele geçmiştir. Çömleklerin ağız çapları 10 cm ile 20 cm arasında değişmektedir. Dudak kısımları genellikle küçük farklılıklar gösterse de ağızlar dışa doğru açılmaktadır. Gövdeleri sağlam olmasa da genellikle ağız kenarının hemen altından genişledikleri anlaşılmaktadır. Kireç, kum taneleri ve çok az mika katkılı olan, iyi pişmiş, ince cidarlı çömleklerin yüzeyleri pütürlüdür. Nekropoliste ele geçen bazı çömleklerin ateşe uzun süre maruz kalmalarından kaynaklı yüzeylerinde renk farklılıkları görülmektedir. Bu durum çömleklerin saklama ya da taşımanın yanında pişirme ve ısıtma amacıyla da kullanılmış olabileceklerini göstermektedir. Gövde ve kaideleri sağlam olmayan örnekler olduğu için bu çıkarım sadece görünen kısımları üzerinden yapılmıştır.

Nekropoliste ele geçen **K1** nolu çömleğin ağız kısmı diğer örneklerle göre daha uzun ve dışa doğru açılmaktadır. Kapaklı olabileceği düşünülen çömleğin ağız kısmı iç bükeydir. **K2** numaralı çömlek de küçük farklılıklarla aynı ağız yapısına sahiptir. Boyun kısımları sağlam olmasada yüksek ve dar oldukları tahmin edilmektedir. **K3** numaralı çömlek ağız yapısıyla benzerlik gösterirken boyun kısa ve ağız kenarının hemen altından gövdeye açıldığı anlaşılmaktadır. **K1**'in çok fazla ateşe maruz kalmadığı ancak **K2**, **K3**'te hamurdaki ve yüzeyde ki renk değişiminden ateşe maruz kaldığı görülebilmektedir. Nekropoliste ele geçen **K1**, **K2**, **K3**'ün tipolojik olarak benzerleri ve birlikte bulunduğu Çandarlı seramikleri ve Kırmızı Astarlı Geç Roma seramikleri göz önünde bulundurulduğunda (Erdem, 2023b, s. 80) bu çömlekler MS 3. - 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Bir başka çömlek parçası olan **K4** numaralı örneğin ağız kısmı yine dışarı doğrudur fakat dudak kenarı kalınlaştırılmıştır. Boyun kısmı kısa olan kap ağız kenarının hemen altından genişlemeye başlamaktadır. Herhangi bir renk değişimi ya da is kalıntısına rastlanmayan çömlek saklama veya taşıma amaçlı kullanılmış olabilir. Katalog kısmında verilen tipolojik benzerleriyle birlikte çömlek parçası için MS 4. - 5. yüzyıl tarihi uygundur.

Ağız kısmında küçük farklılıklar olsada (**K5**, **K6**, **K8**) üç çömleğin gövdeleri ağız kenarının hemen altından genişlemektedir. Sadece **K7**'nin ağız kısmı hafif dışa doğru açılırken boyun kısmının daha belirgin olduğu görülmektedir. **K5**, **K8** numaralı çömlek parçalarının ağız kenarları dışa doğru açılmakta iken; **K6**'ın dudak kısmı hafif iç bükey bir yapı göstererek içe doğru devam etmektedir. **K8** ise ağız çapının daha geniş ve ağız kenarının kısa olmasıyla diğer örneklerden farklıdır. **K5** ve **K6**'nın kırmızımsı gri rengindeki hamur rengi ve yüzeydeki is kalıntıları bu çömleklerin pişirim için kullanılmış olabileceklerini göstermektedir. Kapların çok pişirimli olmasından dolayı dokuları sert ve pütürlüdür. **K9** ve **K10**' da ise artık ağız kenarı çok uzun değil ve dışa çekik yapı sadece dudağın çok hafif çıkıntı yapmasıyla verilmiştir. Gövdeye doğru hemen genişleyen bu çömleklerin, kireç ve taşçık katkısının yoğun olduğu az miktarda ise mika katkısının olduğu görülebilmektedir. Bu çömlekler tipolojik özellikleriyle ve benzerleriyle MS 5. - 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Nekropolisten ele geçen **K11** ile tapınakta ele geçen **K12** - **K14** numaralı çömlekler form olarak birbirlerine benzemektedir. Ağız kısımlarında ince oluk şeklinde aynı iç bükeylik söz konusudur. Çömleklerin dudak yapıları küçük farklılıklar göstermekteyken kısa boyunları ve hemen dudak altından genişleyerek açılan gövdeleri ortak özellikleridir. Dışa dönük kısa yuvarlak hatlı dudaklar ve gövdeyle dudak arasında keskin bir geçiş vardır. Taşçık, mika ve yoğun kireç katkılı, sıkı dokulu olan çömleklerin çoğunun yüzeyinde herhangi bir renk dalgalanması yoktur. Kil renkleri farklılık gösteren bu çömlekler birbirlerine oldukça benzerdir. Ancak **K12**'nin ağız çapı diğerlerine göre daha küçüktür ve tüm diğer çömleklerden farklı olarak kulplarının bir kısmı sağlam kalmıştır. Kulplar kaba sonradan eklenmiştir. Kyzikos'un yakın çevresinde yer alan Parion gibi kentlerde benzerlerine rastlanılan ve bereber ele geçtiği diğer seramik buluntular (Erdem, 2023b, s. 44) göz önünde bulundurulduğunda bu dört çömlek MS 5. - 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

K15 numaralı son çömlek ise tapınaktan ele geçmiştir ve diğerlerinden oldukça farklı tipolojik özelliklere sahiptir. Derin ve geniş ağızlı çömleğin dudağı hem dışa hem de incelererek aşağı doğru sarkıtılmıştır. Çömleğin saklama veya yemek hazırlığında kullanılmış olması muhtemeldir. Taşçık, mika ve kireç katkısı yoğun olan bir başka çömlek örneğidir. Çömlek MS 5. - 7. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kyzikos çömleklerinin Ostia (Hayes, 2009, Fig. 22), Rhoidopolis (Fırıncı, 2010, Kat.No. 92), Olba (Aydın, 2019, Lev. 148), Stobi (Anderson Stojanovic, 1992, Pl. 146), Saraçhane (Hayes, 1992, Fig. 55), Knossos (Hayes, 1983, Fig. 6), Ephesos (Gassner, 1997, Taf. 58; Lüdorf, 2006, Taf. 7), Miletos (Berndt, 2003, Taf. 117), Scythia (Opait, 2004, Pl. 34,5-6), Beyrut (Reynold-Waksman, 2007, Fig. 14-15), Kelenderis (Tekocak, 2006, Lev. 36), Magnesia (Vapur, 2019, Çiz. 37-57), Phokaia (Özbütev, 1994, Lev. 27; Fırat, 2011, Lev. 26-27) Troya (Heath-Tekkök, 2007-2008, s. 86), Parion (Ergürer, 2012, Lev. 197-198, 201-202), Tralles (Erön, 2013, Lev. 57) Antandros (Aktaş, 2018, Kat.No. 696, Arykanda (Yaban, 2018, Lev. 34, Lagina (Öztaşkın, 2013,

Lev. 4), Stratonikeia (Söğüt ve ark., 2022, Lev. 3) ve Neoklaudiopolis (Temur ve Karadeniz, 2020, Lev. 4) gibi Ege ve Akdeniz kentlerinde benzerleri görülebilmektedir. İthal örneklerin yanında birebir benzerliklerin olmadığı görülen bu çömleklerin ihtiyaca yönelik üretilmiş örnekleri de barındırdığı anlaşılmaktadır.

Güveçler

Güveçler, geniş ağızlı, yuvarlak tabanlı, dudak kısmı dışa doğru düz bir şekilde çıkıntı yapan ya da içe doğru eğimli verilerek yukarı doğru yükselen formlardır. Günümüzde de hala kullanılan ismiyle güveç antik dönemde “Lopas” ve “Aula” gibi farklı isimlerle bilinmektedir (Amyx, 1958, s. 197; Fırat, 2012, s. 154; Hilgers, 1969, s. 41; Robinson, 1959, s. 227).

Pişirme kapları içerisinde önemli bir yeri olan güveçlerin Kyzikos örneklerinin çok derin olmadığı anlaşılmaktadır. Bazı örneklerde de görülen ağız kısmındaki hafif içbükeylik güveçlerin kapak kullanımına işaret etmektedir. Saklama kabı olarak kullanıldığı da bilinen güveçler bol yağlı kızartmaları, kavurmaları ve az sulu yemekleri yapmak için de uygun bir formdur (Amyx, 1958, s. 197; Sparkes, 1962, s. 130; Tekocak, 2006, s. 75). Güveçler birçok çalışmada genellikle gövde yapılarına göre sınıflandırılmış ve tanımlanmıştır. Kyzikos pişirme kaplarının ise gövdeleri sağlam olmadığından dudak yapılarına, ağız yapılarına ve gövdeye gidiş şekillerine göre formları belirlenmiştir.

Kyzikos'ta toplam 7 adet ele geçen güveçlerin sadece **K16** numaralı tek bir örneği nekropolisten (-3.50 cm) çıkarılmıştır. **K1** numaralı çömlekle beraber bulunan güvecin, dışa çekik uzun ağız yapısı hafif içe doğru eğimlidir. Boyun kısmında derin bir yiv yer alır ve gövdeye geçiş bombe yaparak devam etmektedir. Gövde kısmı muhtemelen oval olan, üzerine ince sır uygulanmış kap kireç ve kum katkılı hamur yapısına sahiptir. Kabin tipolojik benzerlerine bazı Ege kentlerinde ve Kyzikos'a çok yakın olan Zeytinliada'da rastlanmıştır. **K16** numaralı güveç bulunduğu çömlek parçası (**K1**) ve benzerleri göz önünde bulundurulduğunda MS 3.-5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Tapınaktaki ek yapıda ele geçen altı güveç örneği ise birbirlerine benzemektedir. Bazı farklılıklarını belirtecek olursak; **K17**, **K18** nolu güveçler, dışa doğru düz bir şekilde açılan geniş ağıza ve dolgun dudaklara sahiptirler. Hafif aşağı sarkan dolgun dudakların gövdeye geçişi belirgindir. **K19** - **K22** numaralı dört güveç küçük farklılıklarla birbirine benzemektedir. Bu güveçlerin ağız kısımları dışa doğru çekik ve kısadır. **K19**, **K20** numaralı güveçlerin dudak kısımları içeriye doğru hafif eğimlidir. **K21**, **K22** numaralı güveçlerde ise dudak dışa doğru düz devam etmektedir. Ağızın üst kısmındaki hafif iç bükey yapı ile de diğer iki örnekten farklıdır. Bu özellikleri güveçlerin kapaklı olabileceklerini göstermektedir.

Kyzikos Tapınaktaki ek yapı ele geçen güveçler sert dokuludur. Taşçık ve kireç katkısının yoğun olduğu görülmüştür. Sadece ağız kısımları sağlam kalan örneklerin gövde yapıları bilinmemektedir. Ancak sadece **K19** numaralı güvecin gövdesinin diğerlerinden daha sağlam olması ile derin bir güveç olduğunu söylemek mümkündür. Tapınaktan çıkan tüm güveçlerin üzerindeki isli görünüm ateşle direk temas halinde olduklarını göstermektedir. Aktif bir kullanım gören Kyzikos güveçlerinin tipolojik olarak benzerlerine Marmara, Ege, Akdeniz olmak üzere geniş bir coğrafyada rastlanmıştır. Pişirme kapları, çok geniş bir coğrafyada benzer formlar ile uzun süre kullanım görmüş kap gruplarıdır. Tüm bu özellikleri ve aynı alanda birlikte ele geçtiği Phokaia Kırmızı Astarlı seramikler (Erdem 2023b, s. 47) ve amphoralar (Erdem 2023a, s. 94) da göz önünde bulundurularak Kyzikos'ta ele geçen bu dört güveç MS 5. - 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir. Ayrıca aktif bir kullanım gördüğü anlaşılan güveçlerin olması bol yağlı kızartmaların, kavurmaların ve sulu yemeklerin tüketilmiş olduğunu düşündürmektedir.

Tavalar

Tutamak şeklinde biçimlendirilen dışa dönük ağız yapısı, dışa açılarak hafif yükselen gövde ve düz tabana sahip olan bu kaplar tava olarak isimlendirilmiştir (Ergüner, 2012, s. 221). Tava Yunanaca da “tagenon” Latince de “sartago” olarak bilinir (Akkurnaz, 2016, s. 36; Delemen ve Çokay Kepçe, 2009, s. 26; Harcum, 1921, s. 44). Roma Dönemi'nde “bridum”, “frixorium” ve “patina” gibi çeşitli isimlerle adlandırılmıştır (Korkut ve Ercan, 2008, s. 98). Genellikle gövde ve kulplarda oluşan farklılıklarla her dönem kullanılan bir formdur. Tavalar doğrudan ateş üzerinde genellikle kızartma (Sözel, 2017, s. 85; Tekocak, 2006, s. 50) için ya da derin gövdeli olanları sos yapımı için kullanılan formlardır.

Çalışmamızda yer alan 6 adet tavanın 4'ü Hadrian Tapınağı ek yapı etrafında, 2'si nekropolis kazıları sırasında ele geçmiştir. Phokaia pişirme kapları çalışmalarında genellikle yayvan kaplar olarak adlandırılan (Fırat, 2014, s. 21; Özbütev, 1994, 30) tavaların Kyzikos'ta ele geçen en erken örnekleri nekropolisten **K23**, tapınaktan ise **K24** numaralı örneklerdir. Kaplar küçük farklılıklara sahiptir; geniş ağızlıdır ve dudak kısımları geniş içbükey kavisle içte oluk şeklini almıştır. **K23**'te ağızdaki iç bükeylik daha azken, **K24**'te ağızdaki içe doğru eğim daha belirgindir. İki örnekte de dudak dışta hafif bir şekilde yuvarlatılarak gövdeye geçiş yumuşatılmıştır. **K23**'te gövde hafif bombe yaparak kaideye inmekte iken, **K24**'te ise düz bir eğimle daha dik inmektedir. Düz dipli ve sığ tavaların dış yüzeyinde seyrekte olsa yiv izleri görülebilmektedir. Kireç ve az miktarda mika katkılı olan bu iki örneğin hamur renkleri farklıdır. Benzerlerine daha çok Ege ve Akdeniz yerleşimlerinde rastladığımız bu iki tava örneği MS 3. - 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Nekropolisten ele geçen ikinci tava **K25** yuvarlak gövdeli, derin bir tava örneğidir. İçe doğru olan ağız, üçgenimsi bir yapı

oluşturarak gövdeye inmektedir. Ağızdan gövdeye geçiş hafif bombeli, gövde kaideye doğru daralmaktadır. Sert dokulu, taşçık ve kireç katkılı hamura sahip tavanın hamur rengi sarımsı kırmızıdır. Tıpkı bu örnekte ki gibi pişirme kaplarının çoğu kil renginde bırakılmış astar uygulanmamıştır. Pürüzlü bir yüzeye sahip olan tavanın ağız kenarı altında derin bir yiv yer almaktadır. Kaideleri genellikle oval verilen bu tavaların kesin olarak kullanım süreleri bilinmemekle birlikte MS 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Korkut, 2007, s. 439). Özellikle Akdeniz'deki bir kaç kentte; Patara (Korkut, 2007, Resim 4,5; Özdemir, 2009, Levha 24, 235), Rhodiapolis (Fırıncı, 2010, Kat.No. 133) ve Knidos'da (Söze, 2023, Fig.5, 32) benzerlerine rastladığımız ve ele geçtiği Phokaia Kırmızı Astarlı tabaklar (Erdem, 2023b, s. 47) ile MS 5. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilebilir.

Tapınakta ele geçen **K26 - K28** numaralı üç tava birbirine benzemekle birlikte kendi içerisinde küçük farklılıklara sahiptir. Ağız kısımları dışa doğru açılan kapların dudak kısımları hafif aşağı doğru ve yuvarlak bir şekilde son bulur. Yoğun taşçık ve kireç katkılı olan tavaların yüzeyleri oldukça pürüzlüdür. Yüzeyde oluşan is, renk değişimi ve sert yapılı olmaları ateşle direk temas halinde olduklarını göstermektedir. Ele geçtiği diğer buluntular ile benzerlerini sadece Ephesos (Gassner, 1997, Tafel 59, 751-753) ve Patara'da (Özdemir, 2009, Levha 23, 216) gördüğümüz bu üç tava MS 5 - 6. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiştir.

Tencereler

Pişirme kaplarının sınıflandırılması ve birbirinden form olarak ayrılması oldukça zordur. Tencerelerde bu formlardan biridir. Gövde yükseklikleri ve genişlikleri neredeyse eşit olan, ağız çapı gövde çapının yarısına yakın olan, boyunlu ya da boyunsuz kaplar olarak tanımlayabileceğimiz tencereler, Kyzikos'ta sadece 2 tane ele geçmiştir. Birebir benzerlerine çok rastlayamadığımız, yerel olabilecek **K29** ve **K30'**un sadece geniş ağız kısımları sağlam kalmıştır.

K29'un dudağı dışa doğru açılmış ve hafif içe doğru eğilimlidir. **K30'**un ağız kısmı düz bir şekilde dışa açılmıştır. Dudak kenarındaki orantısız eğiklik hatalı bir üretim olduğunu göstermektedir. Hamur renkleri fazla ısıdan turunculaşmış olan tencerelerin yüzeylerinde grileşme görülmektedir. Dayanıklı olmaları için yoğun taşçık ve kuvars katkılı oldukları görülebilir durumdadır. Tipolojik olarak benzerlerini Marmara ve Ege'de ki bazı yerleşimlerde gördüğümüz tencere örnekleri MS 5.-7. yüzyıla tarihlendirilebilir. Aynı zamanda diğer tüm formlar gibi tencerelerin de tapınakta bu tarihlerle örtüşen amphorlarla ve Geç Roma Kırmızı Astarlı seramikleriyle birlikte bulunmuş olması tarihlendirmede etkili olmuştur.

Sonuç ve Bulgular

Mysia bölgesinin önemli kentlerinden biri olan Kyzikos'ta yapılan çalışmalar, kent ve bölge için çok önemlidir. Çalışmamızda ele geçen pişirme kapları ayrıntılı bir şekilde tanımlanarak literatüre kazandırılmış ve kentin mutfak kültürüyle ilgili bilgiler de edinilmiştir. Kyzikos pişirme kaplarının özelliklerinin belirlenmesine katkı sunularak form repertuarı ortaya konulmuştur. Mutfak kültürü günümüzde olduğu gibi geçmişte de sürekli kendini geliştirmeye devam etmiştir. Bu gelişimin en önemli parçalarından biri olan yemek pişirme kapları yüzyıllar boyunca kullanılan ve birçok değişime uğrayarak üretilmeye devam etmiş ürünlerdir. Uzun süreli kullanıma sahip olan pişirme kaplarının hem ithal üretimlerinin hem de ihtiyaca yönelik yerel üretimlerinin olması formlarını farklılaştıran bir faktör olmuştur. Kyzikos pişirme kapları, Anadolu'nun birçok kentle ve özellikle Ege ve Akdeniz kentleriyle benzerlikler sergilese de birebir aynı olmadıkları anlaşılabilmektedir. Bu durum yerel üretimlerin olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir.

İncelenen mutfak kaplarının hem saklama hem de pişirme işlevini gören formlar olduğu anlaşılmıştır. Günlük kullanım kaplarının vazgeçilmez formu olan çömlekler, Kyzikos'ta en çok ele geçen pişirme kaplarından olmuştur. Özellikle nekropoliste çok sayıda ele geçen çömlekler Kyzikos'ta sadece pişirme amaçlı kullanılmamıştır. Yukarıda ayrıntılı bir şekilde anlatılan uzun boyunlu, dar ağızlı bazı çömleklerin soğuk ve kuru gıdaların saklanması veya taşınması için kullanıldığı düşünülmektedir. Kyzikos'ta pişirmek için daha çok güveç, tencere ve tava formları kullanılmış olmalıdır. Özellikle güveç ve tava formlarında görülen is kalıntıları bunun bir kanıtıdır. Bu durum MS 5 - 7. yüzyıllar arasında kent halkının haşlama, çorba gibi sulu yemekler için derin tencereleri, yahni, kavurma gibi az sulu yemekler için güveçleri, yağda et ve balık türü kızartma tarzı yemekler için de tavaları kullanmış olabileceklerini göstermektedir. Aynı zamanda güveç örneklerinin Parion, Zeytinliada gibi yakın kentlerle olan benzerlikleri Kyzikos güveçlerinin yerel üretim olabileceğini düşündürmektedir. İncelenen bazı tava örneklerinin (**K26-K28**) sadece Ephesos ve Patara tava örnekleriyle benzer olması kentin bu şehirlerle olan ilişkisine işaret etmektedir. Sadece iki adet ele geçen tencere formlarında **K29, K30'**da görülen üretim hataları kentte ihtiyaca yönelik pişirme kap üretimine işaret etmesi açısından önemlidir.

Kyzikos'ta ele geçen pişirme kaplarının kil yapıları genellikle benzerlik gösterse de çömleklerin daha çok kendi içerisinde benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Çömleklerin hamur yapısı çok katkılı olmadığı gibi çok fazla ateşe maruz kaldıklarına dair izlerde taşımamaktadır. Güveç, tava ve tencerelerin ise katkılı hamur yapıları ve aşırı ısıya maruz kalmış olmaları sebebiyle yüzey dokuları sert, pütürlü ve gözeneklidir. Genellikle kırmızı ve tonlarından oluşan kil renklerinin bazı örneklerde aşırı ısıya maruz kalmalarından dolayı grileştiği görülmektedir. Kyzikos pişirme kaplarının hamur ve astar özellikleri ve analiz çalışmaları (Erdem, 2023b, s. 95) dikkate alındığında yerel veya bölgesel üretime dahil olabilecekleri düşünülmektedir. Tüm bu çıkarımlar

Kyzikos'ta devam eden arkeolojik ve arkeometrik çalışmalarla daha net sonuçlara ulaşılabilir.

Ayrıntılı bir şekilde belirtilen tüm bu teknik özellikler, referans örnekler, birlikte ele geçtiği Phokaia Kırmızı Astarlı, Açık Renkli Geç Roma seramik grupları ve amphoralar gibi diğer seramik buluntular ile Kyzikos pişirme kapları MS 3. 7. yüzyıl aralığına tarihlendirilmiştir. Hadrian Tapınağı etrafında ortaya çıkan ek yapıların varlığı, kazılar sırasında ele geçen seramikler, tapınağın etrafında tapınak terk edildikten sonra kireç yapımına yönelik süregelen bir yaşamın göstergesi olarak düşünülebilir (Meral, 2020, s. 610). Nekropoliste de MS 2. yüzyıla tarihlenen mezarlar üzerinde ki mimari yapılanma ve kazıları sırasında bu alandandan ele geçen seramikler gündelik bir hayatın var olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın konusunu oluşturan pişirme kapları gündelik yaşamın devam ettiğini gösteren önemli buluntu gruplarındandır; bu bağlamda Kyzikos pişirme kapları önem arz etmektedir.

Katalog Çömlekler

Kat. No: 1. Kazı No: 18. N. 170. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 2. 4 cm. **Çap:** 10 cm. **Hamur Rengi:** 7.5YR 6/4 Açık Khaverengi. **Tanım:** Ağız, boyun parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı. Yüzey pürüzsüz. **Referans:** J. W. Hayes 1992, Fig. 34: 15. 5; G. Lüdorf 2006, Taf. 11, Fig. T119; S. Fırıncı 2019, Kat. No. 92; M. Fırat 2011, Lev. 28, Fig. 385; M. Öztaşkın 2013, Lev. 4, Fig. 35; G. Tunç 2018, Kat. No. 102. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 5. yüzyıl

Kat. No: 2. Kazı No: 18. N. 92. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3.1 cm. **Çap:** 11 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/2 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, boyun parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı.. Yüzey astarsız, isli. **Referans:** V. Gassner Taf. 55, Fig. 662; M. Fırat, 2011, Lev. 26, Fig. 29; E. Ekinci 2014, Lev. 1, Kat. No. 5; S. Mimaroğlu, 2017, Lev. 2, Fig. 4. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 5. Yüzyıl

Kat. No: 3. Kazı No: 18. N. 90 **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3.1 cm. **Çap:** 11 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/2 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, boyun parçası. Sıkı dokulu hamur, ince cidar. Kireç, kum, mika katkılı. Yüzey pürüzlü. **Referans:** V. Gassner Taf. 55, Fig. 662; M. Fırat Lev. 26, Fig. 29; E. Ekinci 2014, Lev. 1, Kat. No. 5; S. Mimaroğlu, 2017, Lev. 2, Fig. 4. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 5. yüzyıl

Kat. No: 4. Kazı No: 18. N. 227. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 2.3 cm. **Çap:** 9 cm. **Hamur Rengi:** 5 YR 7/6 Kırmızımsı Sarı **Astar Rengi:** 5YR 5/4 Kırmızımsı Kahverengi **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, şamot çok mika katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** R. V. Andersonvic Stojanoç 1992, Pl. 146, Fig. 1259; S. C. Herbert, A. Berlin 2003, Fig. 93 R3.11; A. Opait 2004, Pl. 34, Fig. 5; M. Tekocak 2006, Lev. 36, Fig. 217; P. Reynolds, Y. Waksman 2007, Fig. 14-15; H. E. Ergürer 2012, Lev. 201-202, 492; E. Ekin 2014, Lev. III, Kat. No.16; A. Yaman 2018, Lev. 34, Fig. 198. **Tarih:** MS 4. yüzyıl- MS 5. yüzyıl

Kat. No: 5. Kazı No: 18. N. 133. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 4. 2 cm. **Çap:** 10 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/2 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, boyun, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı. İslı yüzey. **Referans:** M. Öztaşkın 2013, Lev. 5, Fig. 42; S. Mimaroğlu 2017, Lev. 2, Fig. 5; A. Temur, S. Karadeniz 2020, Lev. 4, Kat. No: 14; R. Aktaş 2018, Kat. No. 696; M. Öztaşkın 2020, Lev. 2, Fig. 11-12. **Tarih:** MS 5. yüzyıl

Kat. No: 6. Kazı No: 18. N. 68. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3. 2 cm. **Çap:** 14 cm. **Hamur Rengi:** 7.5YR 5/1 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı. İslı yüzey. **Referans:** J. W. Hayes 1992, Fig. 55: 47; A. Opait 2004, Pl. 36, Fig. 2; Ö. Vapur 2009, Çiz. 57, Fig. 422; M. Fırat 2011, Lev. 28, Fig. 335; E. Ekinci 2014, Lev. V, Kat. No. 30; A. Erön 2018, Lev. 57, Kat. No. 47; A. Yaman 2018, Lev. 39, Fig. 250. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 7. Kazı No: 18. N. 98. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 2.6 cm. **Çap:** 9 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 6/4 Açık Kırmızımsı Kahverengi. **Tanım:** Ağız, boyun, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı. Tozsuz yüzey. **Referans:** G. Özbütev 1994, s. 27, Lev. 8, Fig. 30, Lev. 15, Fig. 58-59; A. Opait 2004, Pl. 36, Fig. 9; Ö. Vapur 2009, Çiz. 57, Fig. 422-423; R. Aktaş 2018, Kat. No. 708; E. Ekinci 2014, Lev. V, Kat. No. 29. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 8 . Kazı No: 18. N. 130. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3. 3 cm. **Çap:** 20 cm. **Hamur Rengi:** 7.5 YR 6/6 Sarımsı Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, mika katkılı. Pürüzlü yüzey. **Referans:** J. W. Hayes 1983, Fig. 6: 69; V. Gassner 1997, 174, 176, Taf. 58, Fig. 727, 731; M. Berndt 2003, Taf. 118, Fig. KG381; G. Lüdorf 2006, 47, 88, Taf. 7, Fig. T13; M. Tekocak 2006, Lev. 29, Fig. 180-181; Ö. Vapur 2009, Çiz. 37, Fig. 274; S. Mimaroğlu 2011, Kat. No. 5; H. E. Ergürer 2012, Lev. 197-198, 485; M. Öztaşkın 2013, Lev. 4, Fig. 32; E. Ekin 2014, Levha II, Kat. No. 85; R. Aktaş 2018, Kat. No: 696; B. Söğüt, M. Bilgin, E. Ö. Candur 2022, Lev. 3, Fig. 11. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 9. Kazı No: 18. N. 89. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 6. 5 cm. **Çap:** 12 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/4 Kırmızımsı Kahverengi. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur kireç, kum, çok az mika katkılı. Pütürlü yüzey. **Referans:** - **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 10. Kazı No: 18. N. 47. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 5 cm. **Çap:** 9 cm. **Hamur Rengi:** 7.5YR 5/1 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum, şamot, mika katkılı. Yüzey pütürlü tozsuz. **Referans:** M. Tekocak 2006, Lev. 36, Fig. 217; E. Ekinci 2014, Lev. V, Kat. No. 31; C. Başaran, H. E. Ergürer 2012, Fig. 11, Kat. No. 35; E. Çay 2019, Lev.

9, Kat. No. 34; Ö. Vapur 2009, Çiz. 40, Fig. 305-307; A. Yaman 2018, Lev. 57, Fig. 389, 391. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. Yüzyıl
Kat. No: 11. Kazı No: 18. N. 95. Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 2. 1 cm. **Çap:** 20 cm. **Hamur Rengi:** 2.5YR 6/3 Açık Kırmızımsı Kahverengi. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, taşçık, şamot çok az mika katkılı. Yüzey pütürlü ve isli. **Referans:** A. Opait 2004, Pl. 35, Fig. 6; M. Berndt 2003, Taf. 117, Fig. KG365; E. Ekin 2014, Lev. VII, Kat. No. 43; S. Heath, B. Tekkök, 86/2; H. E. Ergürer 2012, Lev. 199-200, Fig. 487; C. Başara, H. E. Ergürer 2012, Kat. No. 34. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 11. Kazı No: 21. HB. 70. Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 2.7 cm. **Çap:** 11 cm. **Hamur Rengi:** 7.5YR 7/1 Pembemsi Gri. **Astar Rengi:** 7.5R 7/4 Soluk Kırmızı **Tanım:** Ağız, kulp, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, kum ve çok az mika katkılı. Tozsu yüzey. **Referans:** J. W. Hayes 1992, Fig. 31, D10, 7; V. R. Anderson Stajanović 1992, Pl.141, Fig. 1235; A. Opait 2004, Pl. 35, Fig. 3. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 12. Kazı No: 21. HB. 69. Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 3. 8 cm. **Çap:** 18 cm. **Hamur Rengi:** 10R 6/6 Açık Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, taşçık, çok az mika katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** V. R. Anderson Stajanović 1992, Pl. 141, Fig. 1232; A. Opait 2004, Pl. 35, Fig. 1; M. Berndt 2003, Taf. 117, Fig. KG365; E. Ekin 2014, Lev. VII, Kat. No. 43, S. Heath, B. Tekkök 2007-2008, 86/2; H. E. Ergürer 2012, Levha 199-200/487; C. Başara, H. E. Ergürer 2012, Kat. No. 34. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 13. Kazı No: 21. HB. 67. Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 4.6 cm. **Çap:** 14 cm. **Hamur Rengi:** 2.5YR 6/8 Açık Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, taşçık, çok az mika katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** A. Opait 2004, Pl. 35, Fig. 2; M. Berndt 2003, Taf. 117, Fig. KG365; E. Ekin 2014, Lev. VII, Kat. No. 43; S. Heath, B. Tekkök 2007-2008, 86/2; H. E. Ergürer 2012, Levha 199-200/487; C. Başara, H. E. Ergürer 2012, Kat. No. 34. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 14. Kazı No: 21. HB.75 Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 7. 7 cm. **Çap:** 28 cm. **Hamur Rengi:** 10R 7/6 Açık Kırmızı. **Tanım:** Ağız, boyun, gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, kireç, taşçık, şamot çok az mika katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** M. Berndt 2003, Taf. 114, 314; J. W. Hayes 2009, Fig. 22: 184; S. Fırıncı 2010, Lev. 14, Fig. 60; S. Aydın 2018, Lev. 148, Kat. No. 74. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Güveç

Kat. No: 15. Kazı No: 18. N. 09. Buluntu Yeri: Nekropol. **Yükseklik:** 2. 9 cm. **Çap:** 12 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 6/8 Kırmızımsı Sarı. **Astar Rengi:** 5YR 6/8 Kırmızımsı Sarı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç, kum ve mika katkılı. Yüzey pürüzsüz. **Referans:** Ö. Özyiğit 1991, Resim 13; V. R. Anderson Stojanovic 1992, Pl. 140, Fig. 1210; J. W. Hayes 1983, Fig. 6, 67-69; V. Gassner 1997, Taf. 67, Fig. 715; M; E. Ekin 2014, Lev. XX, Kat. No. 113; B. K. Kindıgılı 2017, Lev. 85, Kat. No. 292. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 5. yüzyıl

Kat. No: 16. Kazı No: 21. HB. 46. Buluntu Yeri: Had.Tap. **Yükseklik:** 2. 7 cm. **Çap:** 34 cm. **Hamur Rengi:** 2.5YR 4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız parçası. Sert dokulu hamur, kireç,taşçık ve şamot katkılı. Yüzey isli. **Referans:** H. E. Ergürer 2012, Levha 208-209: 503. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 17. Kazı No: 21. HB. 50. Buluntu Yeri: Had.Tap. **Yükseklik:** 2. 5 cm. **Çap:** 26 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/6 Sarımsı Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç,taşçık ve şamot katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** H. E. Ergürer 2012, Levha 208-209: 503. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: (18). Kazı No: 21. HB. 45. Buluntu Yeri: Had.Tap. **Yükseklik:** 3. 1 cm. **Çap:** 24 cm. **Hamur Rengi:** 10YR 6/2 Açık Kahverengimsi Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç,taşçık ve şamot katkılı. Yüzey tozsu. **Referans:** H. E. Ergürer 2012, Levha 208-209: 503. S. R. Anderson Stajanović 1992, Pl. 141, Fig. 1216. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 19. Kazı No: 21. HB. 49. Buluntu Yeri: Had. Tap. **Yükseklik:** 2. 5 cm. **Çap:** 26 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 4/2 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç, taşçık ve çok az mika katkılı. Yüzey isli. **Referans:** E. Ekin 2014, Lev. III, Kat. No. 117; E. Doksanaltı 2006, 574, no. 269-271; M. Berndt 2003, Taf. 103, Fig. KG131; H. E. Ergürer 2012, Lev. 207-208, Fig. 503; B. Ş. Özdemir 2009, Lev. 19, Fig. 172; S. R. Anderson Stajanović 1992, Pl. 140, Fig. 1211. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 20. Kazı No: 21. HB. 44. Buluntu Yeri: Had. Tap. **Yükseklik:** 2. 4 cm. **Çap:** 19 cm. **Hamur Rengi:** 2.5YR 4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç, taşçık ve çok az mika katkılı. Yüzey isli. **Referans:** H. E. Ergürer 2012, Levha 208-209: 503; S. R. Anderson Stajanović 1992, Pl. 141, Fig. 1216. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 21. Kazı No: 20. HB. 49. Buluntu Yeri: Had. Tap. **Yükseklik:** 1. 9 cm. **Çap:** 20 cm. **Hamur Rengi:** 10YR 5/1 Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç,taşçık ve çok az mika katkılı. Yüzey isli. **Referans:** H. E. Ergürer 2012, Levha 208-209: 503; S. R. Anderson Stajanović 1992, Pl. 141, Fig. 1216. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. Yüzyıl

Tavalar

Kat. No: 22. Kazı No: 20. HB. 06. Buluntu Yeri: Had. Tap. **Yükseklik:** 3. 6 cm. **Çap:** 12 cm. **Hamur Rengi:** 10YR 5/1 Gri. **Tanım:** Ağız gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç çok az mika katkılı. Yüzey tozsu. **Referans:** H. S. Robinson 1959, Pl. 72, Fig. K89; G. Özbütev 1994, Lev. 26, Fig. 116; V. Gassner 1997, Taf. 59, Fig. 748; S. R. Anderson Stojanovic 1992, Pl. 135, Fig.

1164; J. Istenic, G. Schneider 2000, Fig. 5: 3; G. Lüdorf 2006, Taf. 3, Fig. P40; T. Korkut 2007, Resim 2: 28; S. Fırıncı 2010, Kat. No. 131; H. E. Ergürer 2012, Levha 196-197: 475; E. Okan, vd. 2018, Kat. No. 9; C. Öz 2022, Fig. 5, Tip 2. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 4. yüzyıl

Kat. No: 23. Kazı No: 18. N. 127. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3. 7 cm. **Çap:** 15 cm. **Hamur Rengi:** 10YR 5/6 Sarımsı Kahverengi. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur, kireç, taşçık ve çok az mika katkılı. Yüzey pürüzlü. **Referans:** L. H. Sackett 1992, Pl. 174, Fig. 5; Ö. Vapur 2009, Çiz. 48, Fig. 350; M. Fırat 2011, Lev. 51, Fig. 287; G. Bektaş 2011, Lev. 50, Kat. No: Th 96; H. E. Ergürer 2012, Levha 195-196/ 476; C. Başara, H. E. Ergürer 2012, Kat. No. 39; E. Ekinci 2014, Lev. XVIII, Kat. No. 96-99; H. E. Ergürer 2018, Levha 3, Fig. 22; C. Öz 2019, Lev. 253, Fig. 38.4. **Tarih:** MS 3. yüzyıl- MS 4. yüzyıl

Kat. No: 24. Kazı No: 18. N. 268. **Buluntu Yeri:** Nekropol. **Yükseklik:** 3. 2 cm. **Çap:** 20 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 5/8 Sarımsı Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu taşçık kuvars ve mika katkılı. Yüzey pütürlü. **Referans:** A. M. Berlin 1997, Pl. 34, Fig. PW 305; Janne P. Ikaheimo 2003, Pl. 16, Fig. 85; T. Korkut 2007, Resim 4: 5; B. Ş. Özdemir 2009, Lev. 24, Fig. 235; S. Fırıncı 2010, Kat. No. 133; C. Öz 2019, Lev. 269, Fig. 40. 6; M. Fırat 2011, Lev. 51, Fig. 38; F. Mirzanlı 2019, Lev. 11, Fig. 140; S. Sözel 2023, Fig. 5, 32; **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 25. Kazı No: 21. HB. 66. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 3. 8 cm. **Çap:** 16 cm. **Hamur Rengi:** 2.5 YR 4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur çok az mika, yoğun kireç ve taşçık katkılı. Yüzey pürüzlü, isli. **Referans:** V. Gassner 1997, Taf. 59, Fig. 751; M. Fırat 2011, Lev. 48, Fig. 149; **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 26. Kazı No: 20. HB. 51. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 3 cm. **Çap:** 26 cm. **Hamur Rengi:** 2.5 YR 4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur çok az mika, yoğun kireç ve taşçık katkılı. Yüzey pürüzlü, isli. **Referans:** V. Gassner 1997, Taf. 59, Fig. 753; B. Ş. Özdemir 2009, Lev. 23, Fig. 216. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

Kat. No: 27. Kazı No: 20. HB. 67. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 2. 3 cm. **Çap:** 18 cm. **Hamur Rengi:** 2.5 YR 4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur çok az mika, yoğun kireç ve taşçık katkılı. Yüzey pürüzlü, isli. **Referans:** V. Gassner 1997, Tafel 59, Fig. 753; B. Ş. Özdemir 2009, Lev. 23, Fig. 216. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 6. yüzyıl

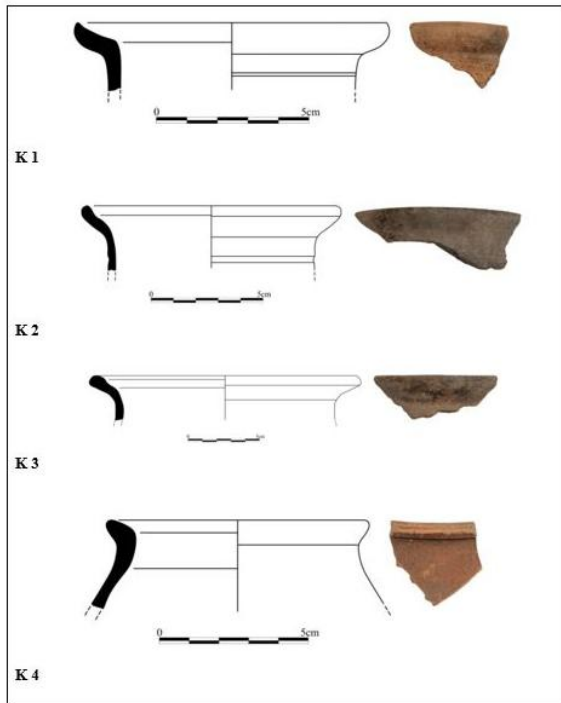
Kat. No: 28. Kazı No: 20. HB. 17. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 2. 8 cm. **Çap:** 17 cm. **Hamur Rengi:** 10 YR 5/1 Gri. **Tanım:** Ağız, gövde parçası. Sert dokulu hamur çok az mika, yoğun kireç ve taşçık katkılı. Yüzey pürüzlü, isli. **Referans:** Ö. Vapur 2009, Çiz. 49, Fig. 359; A. Yaman 2018, Lev. 44, Fig. 288-289. **Tarih:** MS 6. yüzyıl

Tencere

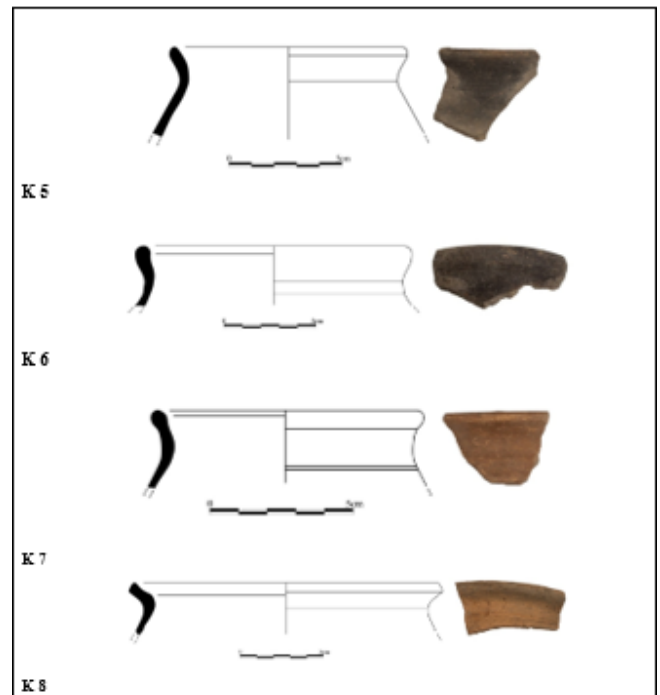
Kat. No: 29. Kazı No: 21. HB. 72. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 2. 2 cm. **Çap:** 21 cm. **Hamur Rengi:** 5YR 4/2 Kırmızımsı Gri. **Tanım:** Ağız, boyun parçası. Sert dokulu hamur, kireç, taşçık çok az mika ve kum katkılı. Yüzey pütürlü ve isli. **Referans:** M. Berndt 2003, Taf. 119, Fig. KG384; E. Ekinci 2014, Lev. III, Kat. No. 19; E. Doksanaltı 2006, Kat. No. 1611. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. yüzyıl

Kat. No: 30. Kazı No: 21. HB. 43. **Buluntu Yeri:** Had. Tap. **Yükseklik:** 2 cm. **Çap:** 21 cm. **Hamur Rengi:** 2.5YR4/8 Kırmızı. **Tanım:** Ağız, boyun parçası. Sert dokulu hamur, kireç, taşçık ve şamot katkılı. Yüzey pütürlü, isli. **Referans:** M. Berndt 2003, Taf. 11, Fig. KG 259. **Tarih:** MS 5. yüzyıl- MS 7. Yüzyıl

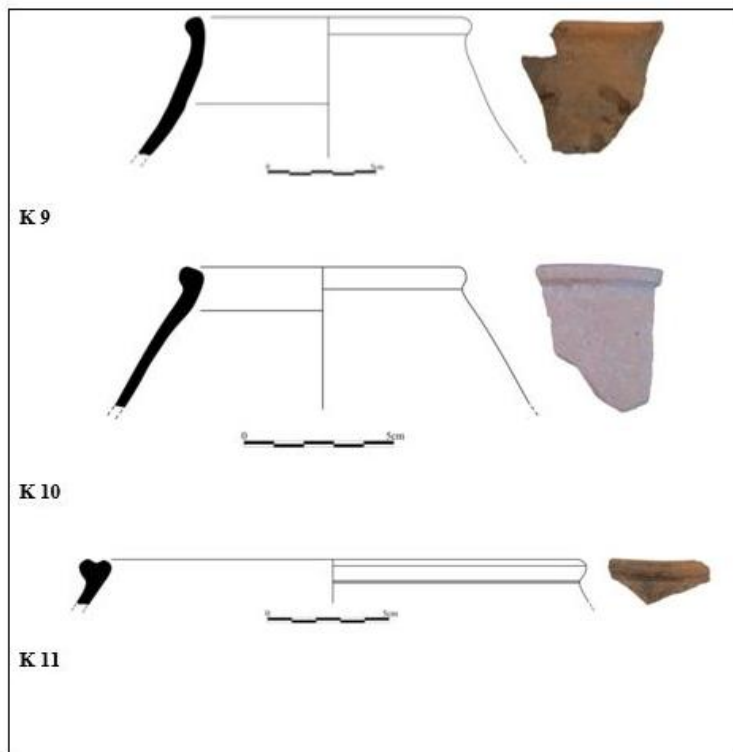
Şekil 1. K1-K4

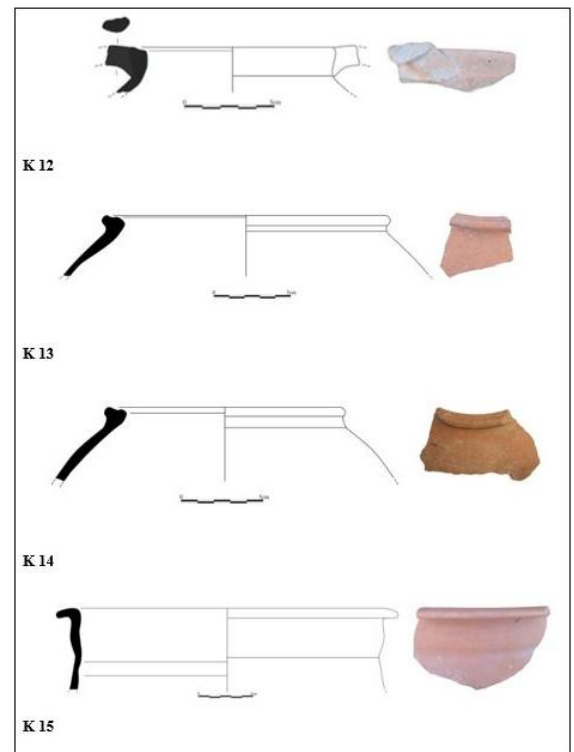
Şekil 2. K5-K8

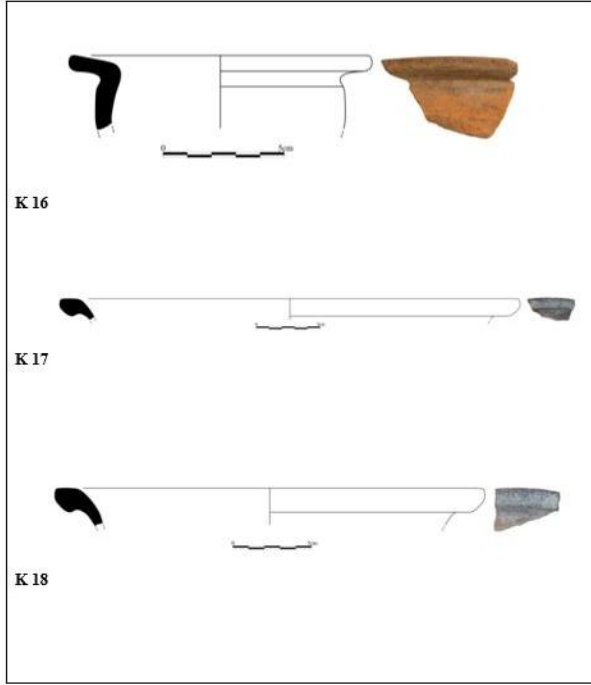
Şekil 3. K9-K11

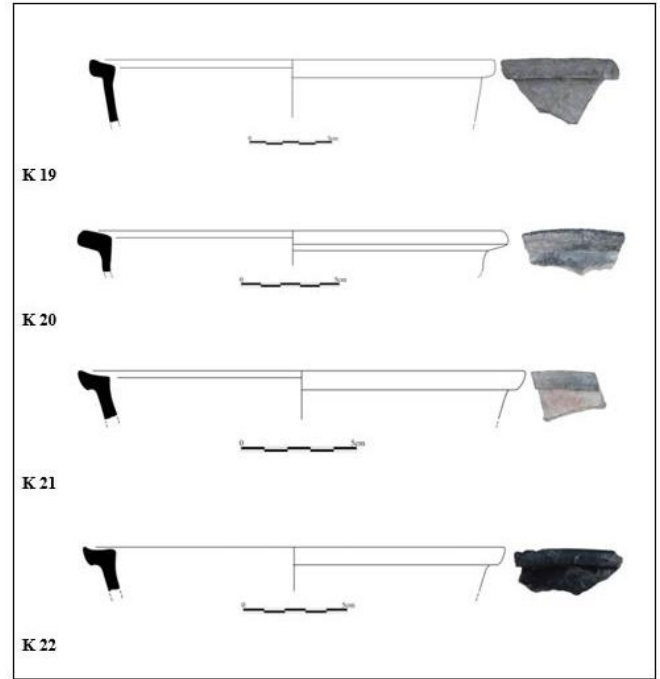
Şekil 4. K12-K15

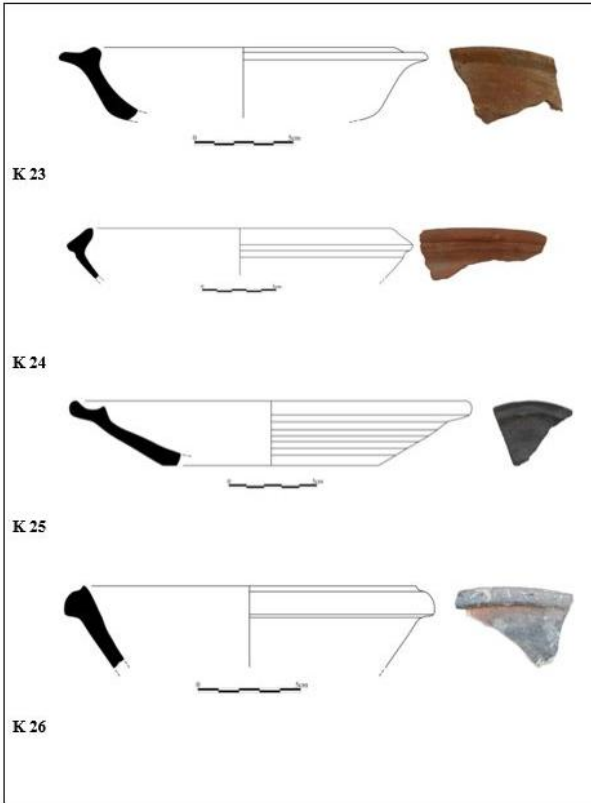
Şekil 5. K16-K18

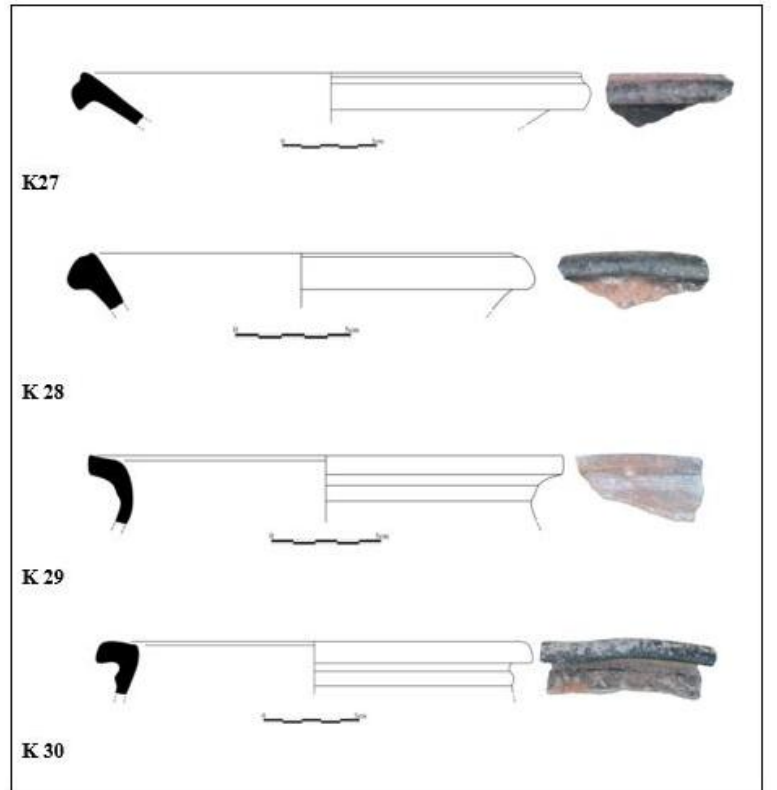
Şekil 6. K19-K22

Şekil 7. K23-K26

Şekil 8. K27-K30

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Konsept – AE-KM; Tasarım – AE-KM; Denetim – AE-KM; Kaynaklar - AE; Malzemeler – AE-KM; Veri Toplama ve/veya İşleme - AE; Analiz ve/veya Yorum – AE-KM; Literatür Taraması - AE; Yazma - AE; Eleştirel İnceleme – AE-KM; Diğer – AE-KM

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Çalışma Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: SDK-2022-10590.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – AE-KM; Design – AE-KM; Supervision – AE-KM; Resources - AE; Materials – AE-KM; Data Collection and/or Processing - AE; Analysis and/or Interpretation – AE-KM; Literature Search - AE; Writing Manuscript - AE; Critical Review – AE-KM; Other – AE-KM

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: This study was supported by Atatürk University Scientific Research Projects Coordination Unit. Project Number: SDK-2022-10590.

Kaynaklar

- Akkurnaz, F. B. (2016). *Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Aktaş, R. (2018). *Antandros Kazısı Yamaç Ev Roma Dönemi Seramikleri* (Tez No: 504257). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Amyx Darrell, A. (1958). Attic Stelai, Vases and Other Containers. *Hesperia*, (27), 157-197.
- Aristeides, (1973). Aellius Aristeides, Orationes, Panathenaic Oration and in Defence of Oratory, with an English translation by C.A. Behr, The Loeb Classical Library, Cambridge- London.
- Anderson, S. & Ruth V. (1992). Stobi The Hellenistic and Roman Pottery, Stobi, Results of the Joint American- Yugoslav Arc. Investigations 1970-1981, Stobi I, Princeton University Press, New Jersey.
- Aydın Çakmak, T. (2022). *Kyzikos Hadrian Tapınağı Mimari Bezemeleri*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Aydın, S. (2019). *Olba Geç Roma Dönemi Seramik Buluntuları* (Tez No: 545842). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Başaran, C. & Ergürer, H. (2012). Ertuğ, Parion Odeion'u (Bouleuterion?) 2010 Çalışmaları ve Odeion'da Bulunan Seramikler. *OLBA* (XX), 153-289.
- Berndt, M. (2003). Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet (1992-1999). *International Archaeologie*, (79).
- Crawford, J. (1990). Stephens The Byzantine Shops at Sardis. *Harvard University Press*, 47- 81.
- Çay, E. (2019). *Stratonikeia Roma Dönemi Pişirme Kapları* (Tez No: 568863). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Delemen, İ. & Çokay Kepçe S. (2009). *Yunan ve Roma Kap Formları Sözlüğü*. Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Doksanaltı, E. M. (2006). *Knidos Kap-Krio Kazı Alanı* (Tez No: 189312). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Eker, F. (2024). Kyzikos Antik Kenti Skyphos Örnekleri Işığında Seramik Üretimi Üzerine Gözlemler. *egearkeoloji, ADerg*, XXXIII, 111-124.
- Ekin, E. (2014). *Nikomedia ve Çevresi Roma Dönemi Pişirme Kapları* (Tez No: 393255). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Erdem, A. (2023a). Kyzikos'ta Ele Geçen Geç Roma Amphoraları Üzerine İlk İzlenimler. *Anatolian Archaeology* (2), 94-116.
- Erdem A. (2023b). *Kyzikos Hadrian Tapınağı ve Nekropolis Üzerindeki Mimari Alanda Çıkarılan Roma Seramiklerinin Değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Ertüzün, R. M. (1999). *Kapıdağı Yarımadası ve Çevresindeki Adalar*. Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar.
- Ergül, G. (2019). *Parion Tiyatrosu Geç Dönem Alanları Roma Seramikleri* (Tez No: 567244). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ergürer, H. E. (2012). *Parion Roma Dönemi Seramiği* (Tez No: 326851). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Erön, A. (2013). *Tralleis Hamam-Gymnasion Kompleksi Seramikleri* (Tez No: 375039). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Fırat, M. (2011). *Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları* (Tez No: 286548). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Fırat, M. (2012). Phokaia Roma Dönemi Mutfak Kapları: Güveç Formu. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27), 153-166.
- Fırat, M. (2014). Phokaia'da Seramik Çöplüğü ve Atölye Alanlarında Bulunan Roma Dönemi Seramikleri: Tava Formu. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 21-36.
- Fırıncı, S. (2010). *Rhodiapolis Seramikleri Roma Dönemi Pişirme Kapları 2006-2009 Buluntuları* (Tez No: 250552). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gassner, V. (1997). *Das Südost der Tetragonos- Agora*. Keramik und Kleifunde, Forschungen in Ephesos XIII/1/1, Wien.
- Gündoğdu, S. (2023). *MS 2. Yüzyılda Kyzikos Hadrian Tapınağı Neokorosluğu Kapsamında Mysia Bölgesi Neokorosluğu*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Harcum, C. G. (1921). Roman Cooking Utensils in the Royal Ontario Museum of Archaeology. *American Journal of Archaeology*, (25), 37-54.
- Has, A. C. (2019). *Kyzikos Heykeltaşlık Eserleri* (Tez No: 577651). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Hayes, J. W. (1992). *Excavations at Saraçhane in Istanbul 2*. University Press, Oxford.
- Hayes, J. W. (1983). The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery. *The Annual of the British School at Athens*, (78), 97- 169.
- Hayes, J. W. (2009). *Castelporziano Excavations at the Imperial Vicus 1985-7 and 1996-8 Trenches S and SA: Pottery Finds and Lamps*. Institute of Archaeology, University of Oxford, 1-35.
- Heath, S. & Tekkök, B. *Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)*. 2007-2008 Project Troia (<http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/>)

- Herbert, S. C. & Andrea M. B. (2003). *Excavations at Coptos (Qift) in Upper Egypt, 1987- 1992*. Journal of Roman Archaeology, J. H. Humphrey-S. Stein (Ed.), Supplementary Series Number 53, (ss.13-156), Rhode Island.
- Hilgers, W. (1969). *Lateinische Gef ssnamen Bezeichnungen*. Funktion und Form römischer Gef sse nach den Antiken Schriftquellen, Rheinland-Verlag.
- Istemic, J & Schneider, G. (2000). Aegean Cooking Ware in the Eastern Adriatic. *RCRF Acta*, (36), 340-348.
- Ikaheimo, J. P. (2003). Late Roman African Cookware of the Palatine East Excavations, Rome A holistic approach. *BAR International Series*, 1143.
- Karabıçak, S. (2017). *Knidos Küçük Tiyatro Batı Duvarı Kazılarında Ele Geçen Seramik Buluntular*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Kavaz Kindıgılı, B. (2017). *Zeytinliada Geç Roma ve Bizans Seramikleri*. (Tez No: 505555). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Koçhan, N. (2011). *Kyzikos Tarihi ve Mimari Kalıntıları*. Renkvizyon Ofset Form Matbaacılık.
- Koçhan, N. & Meral, K. (2019). *Kyzikos 2017 ve 2018 Yılı Çalışmaları*. 41. Kazı Sonuçları Toplantısı, 3. Cilt, Diyarbakır.
- Koçhan, N., Tercanlıoğlu, A., İmrana Altun, F., Gündoğdu, S., Yıldırım, A. & Meral, K. (2021) Kyzikos 2021, 42. *Kazı Sonuçları Toplantısı*. 4, 267- 276.
- Korkut, T. & Ercan, B. (2008). Roman Meals and Cooking Ware in Lycia: An Experiment Partice in Archaeology. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 95-105.
- Korkut, T. (2007). Roma Dönemi Patarası Pişirme Kapları: Tavalı. *IV Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri 2* (6-28), 431-449.
- Lüdorf, G. (2006). *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und Chronologie*. Rahden/Westf: VML, M. Leidorf.
- Meral, K. (2012). Kyzikos'tan Lahit Mezar Buluntuları. *HÖYÜK*, 5, 25- 44.
- Meral, K & Eker, F. (2013) Kyzikos Antik Kenti 2006 2007 Kazı Sezonunda Ortaya Çıkarılan Pişmiş Toprak Kâseler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25, 341-355.
- Meral, K. (2020). *Kyzikos Hadrian Tapınağı'ndaki Ek Yapı üzerine Gözlemler, Parion Studies III, Propontis ve Çevre Kültürleri*. Ege Yayınları, 605-619.
- Meral, K. & Has, A. C. (2017). Batı Anadolu Ticaretine Yön Veren Bir Liman: Kyzikos Antik Kenti Hytos Limanı. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 38, 2017, 105-115.
- Meral, K. & Yavuz, E. (2017). Kyzikos Hadrian Tapınağı'nda Bulunan Geç Roma Definesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 52, 550-568.
- Mimaroglu, S. (2017). Myndos (Asar Adası) Geç Antik Dönem Seramikleri. *Sanat Tarihi Dergisi*, XXVI, 333-361.
- Munro, J., & Arthur, R. (1897). Inscriptions from Mysia. *The Joournal of Hellenic Studies*, (17), 268-293.
- Plinius, (1962). *Natural Historia* (V), H. Rackham (çev.), Harwad University Press.
- Reynolds, P. & Waksman, Y. (2007). Beirut Cooking, 2nd to 7 th Centuries: Local Forms and North Palestinian Imports. *Berytus* (50), 59-81.
- Robinson, H. S. (1959). *Pottery of the Roman Period Chronology*. The Athenian Agora, V, Princeton, New Jersey.
- Slane, W. K. (1990). The Sanctuary of Demeter and Kore: The Roman Pottery and Lamps, Corinth 18-2, Princeton, New Jersey.
- Slane, K. W. 2016. Evangelia Kiriati, Kythera Al Fresco: Middle and Late Roman Cooking pots From The Aegean Region, Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean, Poulou P. N., Nodarou E., Kilikoglou V. (Eds.), *LRCW 4, Vol.1*, 907-918.
- Söğüt, B., Bilgin, M., & Candur Özdemir, E. (2022). Stratonikeia Kuzey Cadde Kanalizasyonunda Bulunan Bir Grup Seramiğin Ön Değerlendirilmesi. *Arkhaia Anatolika, Anadolu Arkeolojisi Araştırmaları Dergisi*, (5),187-223.
- Sözel, S. (2023). Knidos Küçük Tiyatro Batısından Ele Geçen Pişirme Kapları. *Uluslararası Propontis Arkeoloji Dergisi*, (1), 83-105
- Sparkes, B. A. (1962). The Greek Kitchen. *JHS*, (LXXXII), 120-137.
- Strabon, (2015). *Antik Anadolu Coğrafyası (XII-XIII-XIV)*. Adnan Pekman, (Çev.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tekocak, M., (2006). *Kelenderis Roma Çağı Seramiği*, Selçuk Üniversitesi. [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Temur, A., & Karadeniz, S. (2020). Neoklaudiopolis'ten Bir Grup Roma Seramiği. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sonbahar (Özel Sayısı), 22-36.
- Tunç, G. (2018). *Smyrna Agorası Mozaikli Yapı ve Seramikleri* (Tez No: 516829). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Okan, E., Firat, M., & Baydan, C. (2018). Foça Çanak Koyu Sualtı Araştırmaları: İlk Bulgular. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (45), 166-185.
- Opait, A. (2004). Local and Imported Ceramics in the Roman Province of Scythia (4th-6th centuries AD). *BAR International Series*, (1274), Oxford.
- Öz, C. (2022). Myra'nın Limanı Andriake'den Bir Grup Roma Dönemi Tavası. *Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (4-1), 49-75.
- Özbütev, G. (1994). *MS. 3.Yüzyıl Phokaia Kaba Mutfak Keramiği* (Tez No: 27355). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir, B. Ş. (2009). *Patara Roma Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri* (Tez No: 250574). [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Öztaşkın, M. (2020). Stratonikeia Antik Kenti Çevresindeki Beybağ Kazısında Bulunan Yerel Üretim Orta Bizans Dönemi Seramikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 178-196.

- Öztaşkın, M. (2013). *Stratonikeia ve Lagina Kazılarında Bulunan Bizans Dönemi Seramikleri (2018-2010 Yılları)* (Tez No: 344779). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özyiğit, Ö., (1991). *1990 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları*. 13. Kazı Sonuçları Toplantısı, Çanakkale, 2. Cilt, ss. 99-122.
- Umar, B. (2006). *Mysia: Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi*. İnkılap Kitapevi.
- Vapur, Ö. (2019). *Menderes Magnesiası Hypokaustlu Yapı Yerel Üretim Seramikleri* (Tez No: 250246). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yaman, A. (2018). *Arykanda Geç Antik Dönem Mahallesi Seramikleri* (Tez No: 533413). [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.